

יודישע

ארבייטער-צייטונג

ארנאן פון דער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי.

ערשיינט יעדען פרייטאג.

די אדרעסע פון דער רעדאקציע
און אדמיניסטראציע:
Jüdische Arbeiter Zeitung
Kraków,
Ślaskowska 29.
טעלעפאן נומער 624
איינצעלנע נומער 8 העל.

אבאנאמענטס-פרייז:
יעהרליך: 4. קראנען.
האלביעהרליך: 2. קראנען.
פיערמעהרליך: 1. קראנען.
פרייז פון אבאנאמענט:
פיר יעדער שורה פעמיט אַרער
איחר פלאטץ 10 העללער.

Kraków, piątek 9 lutego 1906.

נומער 45.

קראקא, 9 פעברואר 1906.

גענאסען, פערשפייט די "יודישע ארבייטער צייטונג"!

א וויכטיגער מאמענט.

מיט וואס בעגרינדען זיי דויע פאָרערונג? רעכט זענען א קאנסעקווענץ פֿון פֿעליכט. ווער עס טראַגט פֿעליכט אין שטאט, לאַנד און געמיינדע דער דאָרף אויך האָבען רעכט מיליטעריזירענעס און אבזאָהלונגען: דירעקטע אין אונדזערעקסע, דאָס זענען די פֿעליכטען, צו האָבן מען שוין א מאַהל געהערט דאָס מיליטער וואָל אויסמירדען דעם, וואָס וואוינט נישט קיין פֿינף יאהר אין איין ארט? צו האָבן מען שוין א מאַל געהערט, מען וואָל עמיצען שענקען אבזאָהלונגען דער-פֿאַר, וואָס ער קלייבט זיך איבער יעדע פֿאַר יאהר פֿון איין ארט אין אנדערע? עס דאָרף אַלואַ זיין א געזעץ פֿעלדעל זענען די סאציאליסטען, ווייל די ארבייטער, וועלכע שטעהען אין די סאציאליסטישע רייהען זענען כמעט שטענדיג געצווינגען וואנדערן מיט די פֿאַמיליעס יעדע פֿאַר יאהר נאך אַרבייט; דער קליינבירגער און דער פֿאַבריקאַנט אבער זיצען אויף איין ארט.

נור די גרעסטע רעאקציאָנערען, די גרעסטע גענער פֿון דעם אַלגעמיינעס וואָהל-רעכט זענען די פֿילישע אַרעליגע. אויף זיי איז דער רעגירונגס פֿראַיעקט אַראָפֿגעפֿאלען ווי אַ דונער פֿון קלאָרען הימעל; זיי האָבען זיך אויף איהם אַס ווייניגסטען געריכט. אין דער ערשטער צייט האָבען זיי פֿון איבערזאָיגט, פֿון ערשטויען נישט געוואוסט וואָס צו טהון. זיי האָבען מורא גע-אָט צו שטעלען וועלכע עס איז בעדינגונגען, ווייל זיי האָבען דערפֿון גאָר נישט געוואָלט וויסען. שפעטער אָבער, ווען זיי האָבען זיך אַרומגעזעהען, אַז די רעגירונג מיינט עס מיט דעם פֿראַיעקט ערנסט, ווען זיי האָבען דערזעהען, אַז אַלע אנדערע פֿאַרמייען פֿאַקטירען און אינטערהאַנדלען מיט דער רעגירונג, האָבען זיי זיך אויך געלאָזט איבערבעטען און אייגענע-שטעלען בעדינגונגען פֿאַר גאַנצע, בע-דינגונגען, וועלכע זענען אַס שטאַנד צו מאַכען פֿון דער וואָהל-רעכט אַס חל און אין געוויסע הינזיכטען זאָגן פֿאַר-רעדן דאָס ביז העריגע וואָהל-רעכט.

פֿאַר-אַלעס פֿאַדערן זיי פֿאַר גאַנצען הינדערט עטליכע און צו-אַ-ציג מאַנדאַטען לויט דער צאָהל בעפֿעלקערונג פֿון גאַנצען. דאָס איז דער פֿאַר-אַ-ציג אַמישער מאַנטעל, וועלכען זיי ציהען אַן פֿאַר לייטען, און זיי האָבען זאָגן די העזע אַרויסטערעטען אין נאָמען פֿון דער רוסהענישער בעפֿעלקערונג נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זיי האָבען ביז דעם היינטיגען טאָג די בעפֿעלקערונג אַזוי געדריקט. אָבער די פֿאַדערונג איז נור לפֿנים, פֿאַר לייטען, זיי האַנדעלט זיך איבערהויפט, די רעגירונג וואָל מאַכען פֿאַר גאַנצען אַנאָיסנאַהם און לאָזען דאָ אונדזערעקטע וואָהלען. אָדער די אָבשטיילונג פֿון גאַנצען, ד.ה. פֿון גאַנצ-ציען וואָל שיקען און פֿאַרלאַמענט דעפֿיטאַמען נישט די בעפֿעלקערונג נור דער שלאָבעקער לאַנדטאָג, און דערביי וועט דער פֿאַרלאַמענט האָבען איבער גאָר לייצע אַ קליינע דעה.

דאָס זענען די הויפט-פֿלאַנען פֿון די רעאקציאָנערען פֿון נאָנץ עסטרייך בכלל און פֿון גאַנצען פֿאַר. נאָטירליך שטעהען אין דער קאָנסאָנע אויך אונזערע ציוניסטען מיט זייער נאַציאָנאַלע קוריע, גענען וועלכער די רעאקציאָ-נערע פֿרעסע איז נישט אַרויסגעטראָטען מיט קיין איין וואָרט.

נור די אַלע רעאקציאָנערען און שונאים פֿון וואָהל-רעכט האָבען פֿאַר-געסען, אַז זיי מאַכען אַ חשבון אָהן בעל-הבית, אַז דאָס פֿאַרלאַט-אַר-אַט, וועלכעס האָט געבראַכט דערצו, אַז די רעגירונג האָט געמיינט דעם פֿאַרלאַט-אַר-אַט אין פֿאַרלאַמענט, וועט אויך נישט רוהען און נישט ראַסטען ביז דאָס נישט פֿאַר-פֿעלשטע וואָהל-פֿראַיעקט וועט ווערען אַ געזעץ און וועט אַרין אין לעבען.

אין דער געשיכטע פֿון דער קאנסטיטוציאָן אין עסטרייך איז נישט לייכט צו געפֿינען נאָך אַ צייט, וועלכע וואָל זיין הענליך צו דער איצטיגער. מיר שטע-הען עטליכע טעג פֿאַר דעם צוגעזאַמענען רעגירונגס פֿראַיעקט פֿון וואָהל-רעכט. דער פֿאַרלאַמענט איז אַפֿען. ער אַרבייט ראַש, נערווע, אינטענדולדיג, אַלע אָבער-אַרדנעטע טראַכטען נור ווענען דעם וואָהל-רעכט-פֿראַיעקט. מען ווייסט נאָך נישט וואָס ער ענטהאַלט, די רעגירונג האַלט בסוד אַלע איינצעל-הייטען. די אויפֿגע-רעגטקייט אָבער פֿון די גענער פֿון דעם וואָהל-רעכט, איבערהויפט פֿון די פֿיר-לישע אַרעליגע, די ביזהערענע יועצים פֿון דער קרוין, צייגט, אַז דער פֿראַיעקט וועט ענטשפּרעכען אינזערע פֿאַדערונגען.

אָבער מען דאַרף זיך נישט גארען, אַז מיר זענען שוין זיכער מיט דעם וואָהל-רעכט. ערשט נאָכדעם ווי די רעגירונג וועט אַריינטראַגען אין פֿאַרלאַמענט דעם פֿראַיעקט, נאָכדעם ווי זי וועט אָבשטין דאָס איהריגע, וועלען זיך איצט אָנזאַנגען רעיווע שוועריגקייטען ווייטעס די גענער פֿון דעם פֿראַיעקט. זיי זימען איצט אויך נישט ליידיג, נור איצט אַרבייטען זיי אין דער פֿינסטער, אינטער די קוליסען, מיט דער הילף פֿון אינטריגען; שפעטער אָבער וועלען זיי אַרויס-טרעטען אַפֿען, פֿנים אל פֿנים, און די גענער זענען שטאַרק יעדער בעזונדער און גאַטירליך נאָך שטאַרקער ווען זיי וועלען זיך פֿעראייניגען, זייער שטאַרק איז אַ פֿערשידענע, אַס געפֿעהרליכסטען אָבער איז, וואָס זיי טרעטען אַלע אַרויס אַלס אָנהענגער פֿון דעם פֿראַיעקט, זיי ווילען איהם נור אויסבעסערן, זאָגן די "קאַלאָ פֿאַלסקיע" האָט איצט אַפֿיציעל ערקלעהרט, אַז זי טרעט נישט אַרויס גענען אַלגעמיינע וואָהל-רעכט. כמעט אַלע רעקען זיך צו מיט דעם מאַן טעל פֿון גאַנצען אינטערעסען, נור די ווענער אַנטיסעמיטען האָבען געהאַט דעם מוסר אָדער ריכטיגער די העזע אַרויסצושטעלען אַ פֿאַדערונג, אַז דער גייער פֿראַיעקט וואָל פֿאַקטיש אויסשליסען די אַרבייטער. אַס געפֿעהרליכסטען איז די אַפֿאָזיציאָן פֿון די דייטשען, וועלכע פֿאַדערן, דאָס נייע וואָהל-רעכט-געזעץ וואָל זיי פֿערויכערן די ביזהערענע צאָהל מאַנדאַטען (48%) נישט קוקענדיג אויף דעם וואָס זיי זענען נור (38%) פֿון דער אַלגעמיינער בעפֿעלקערונג. גע-פֿעהרליך איז דויע אַפֿאָזיציאָן דעריבער, ווייל אָהן די דייטשע פֿאַרמייען וועט דער רעגירונגס-פֿראַיעקט נישט נור נישט בעקומען אין פֿאַרלאַמענט די נוטהיגע צאָהל פֿון 2/3 שטימען, נור עס וועט לייכט זיין צווייפֿעלדיגען 2/3 שטימען גענען איהם.

נאכהער געהען די בעהמען. זיי פֿאַדערן ווייניג, ווייל זיי האָבען איצט אויך קיין עולה נישט, נור זיי זענען גרויסע עקשנים און געוועהנט דערצו, די רעגירונג וואָל זיי נאָכגעבען.

די ווענער אַנטיסעמיטען זענען געפֿעהרליכע דעמאָנאָגען. מיט זיי וויל קיין רעגירונג נישט אנהויבען. זיי זענען איצט בעל-הבית אין ווען און ניעדער-עסטרייך און פֿיהלען, אַז ביי דעם נייעם וואָהל-רעכט געזעץ וואָלמען זיי זיך מוזען מיט דער הערשאַפֿט געזענען. דאָרט זענען אָבער נישט קיין רוסהענער און זאָגן קיין בעהמען. זייערע שונאים זענען דייטשע סאציאל-דעמאָקראַטען. זיי פֿאַדערן דעריבער נישט מעהר און נישט וועניג נור, די רעגירונג וואָל אויסשליסען פֿון די וואָהלען דאָס גרעסטע טהייל אַרבייטער. דערצו דאַרף דיענען די "זעסאָפֿאַטיקייט" ד.ה. אַ געזעץ אַז יעדער וועהלער מוז וואוינען אין זיין וואָהל-בעצירק לפחות פֿינף יאהר.

Proszę zawsze **Wyrobu krajowego!**
żądać

Munka oszczędzające, jędrne mydło

z „nosorożcem“ lub „kosą“

z Pierwszej Galicyjskiej Parowej Fabryki mydła i świece

Szymona Munka w Żywcu

(Założonej w roku 1846)

Próbki i cenniki darmo.

Wydawnictwa Spółki nakładowej „Książka“.

- ***Blos Wilhelm.** Rewolucya Francuska. Z 2 rycinami. Dwa tomy. (Na cienkim papierze 2 tomy w jednym). Cena 12 koron.
- ***Feldman W.** O Rosyi. Cena 1 korona.
- ***Informator.** Stronnieta polityczne w Królestwie Polskiem. Cena 2 korony.

Kalthoff Albert. Światopogląd religijny. (Treść: Przedmowa. Wstęp. — Nieskończoność świata. — Zachowanie siły. — Teorya rozwoju. — Pochodzenie wiary w Boga. — Treść wiary w Boga. — Modlitwa. — Stary i nowy człowiek. — Wiara i wiedza. — Wiara i jednostka. — Wiara i życie. — Prawo dziedziczości. — Prawo przystosowania. — Idealizm. — Ideał i życie. — Ideał jednostki. — Ideał społeczny. — Ideał religijny. — Wspólnota religijna. — Kult religijny. — Biblia. — Nauka religii. — Religijne wychowanie młodzieży. — Symbole religijne. — Religia a klechy. — Rzut oka wstecz). Cena 3 korony 20 halerzy.

***Kasprowicz Jan.** Chrystus. Poemat społeczno-religijny. Cena 3 korony w oprawie.

***Mańkowski Mieczysław.** U stóp szubienicy. Urywek ze wspomnień więziennych „proletaryatczyka“. Cena 60 halerzy.

***Marks-Engels-Liebknecht.** Odbudowanie Polski. (Zbiór artykułów o kwestyi polskiej.) Cena 2 korony.

***Narkiewicz-Jodko i Szymon Dyksta.** Polski Socjalizm Utopijny na emigracyi. (Dwie rozprawy). Cena 1 kor. 20 hal.

Orkan Władysław. Herkules nowożytny i inne wesołe rzeczy. (Zbiór nowel). Cena 2 korony.

Orkan Władysław. Ofiara. Fragment w 3 aktach z 1846 r. Cena 1 korona 50 halerzy.

Orkan Władysław. Wina i Kara. Tragedya w 3-ech aktach. Cena 2 kor.

***Płochocki Leon.** Rosyjskie partye polityczne i ich stosunek do sprawy polskiej. (Treść: Przedmowa. — 1881 — 1903. Rosyjskie stronnieta polityczne w przededniu wojny. — Stronnieta rosyjskie wobec sprawy polskiej. — Dodatki). Cena 3 korony.

***Stepniak S.** Losy nihilisty. Romans. Z przedmową Jerzego Brandesa. Cena 6 koron.

Verhaeren E. Jutrznie. Dramat społeczny. Przekład Maryi Markowskiej. Cena 2 korony.

***Gierszyński Henryk dr.** Emigracya i Skarb narodowy. Cena 20 halerzy.

***Luśnia Michał.** Jak się narody rządzą? (Wydawnictwo Związku Postępowej Młodzieży Polskiej z funduszu imienia H. Bukowskiego). Cena 60 halerzy.

***Plechanow.** Anarchizm i socjalizm. Cena 2 koron 60 hal.

***Rocznik Związku Postępowej Młodzieży Polskiej.** Rocznik I. 1905. Cena 1 korona.

Rops F. Porządek panuje w Warszawie. (Wspaniała heliogratura). Cena 7 koron 50 halerzy.

***Zmowa powszechna przeciw rządowi.** (Wydawnictwo Ludowego Koła Oświaty). Cena 30 hal.

Wydawnictwa, oznaczone gwiazdką (*) nabywać można również na specjalnym cienkim papierze.

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Pod prasą i wkrótce wyjdą.

Jaekch G. Historia Międzynarodowego Stowarzyszenia Robotników.

Promus C. Powstanie chrześcijaństwa.

Wasilewski Leon. Rządy konstytucyjne w Zachodniej Europie i Ameryce.

Wydawca odpowiedzialny redaktor nacy G oss.

Verlangen Sie gratis

und franko meinen grossen, reichillustrierten Hauptkatalog mit über 1000 Abbildungen aller Arten Nickel-, Silber- und Golduhren, Marke Roskopf, Hahn, Omega, Schaffhausen, Glashütte, sowie aller Gattungen solider Gold- und Silberwaren zu Oryginal Fabrikpreisen

Nickel Remontoir-Uhr K 3.—
System Roskopf Patent-Uhr. K 4.—
System Roskopf, schwarz, Stahl Rem.-Uhr K 4.—
Schweizer Oryginal Syst. Roskopf Patent K 5.—
Goldin Remont.-Uhr „Luna“-Werk . . K 7-50
Silber Remont.-Uhr „Gloria“-Werk . . K 7-60
Silber Remont. Uhr Doppelmantel . . K 11-50
Silber Panzerk.m.Springring 15 gr.schw. K 2-40
Russisch Tula Nickel Zylinder Remont.-
Uhr mit „Luna“-Werk K 9-50
Kuckuckuhr K 8-50, Weckuhr K 2-90, Küchen-
uhr K 3.—, Schwarzwälder-Uhr K 2.—.

Für jede Uhr 3 Jahre schriftliche Garantie. — Kein Risiko!
Umtausch gestattet oder Geld retour!

Hanns Konrad

Erste Uhren-Fabrik in Brüx Nr. 315 (Böhmen).

Do
Ameryki!

jakoż do innych zamorskich krajów przeprowa
najtaniej powszechnie znana firma

B. Karlsberg, Hamburg

Ferdinandstr. 15.

Nim kto szyfkartę kupi, niech porówna
moje ceny z cenami agentów okrętowych.

Skład Piwa Karwinskięgo

Jego Eksc. hr. Larisch-Mönnich'a

Kraków, ul. Poselska 15 — Telefon 431

poleca P. T. Publiczności swoje wysmienite piwa

jako specjalność

PIWO ZDROWOTNE
à la Kulmbachskie
(Granabräu)
I PIWO CESARSKIE
à la Pilzneńskie, beczkowe i butelkowe.

jako specjalność

Wysyłka do domu. — O liczne zamówienia uprzejmie uprasza

Skład Piwa Karwinskięgo

Z drukarni Józefa Fischera w Krakowie.

אָדער נאָר אוועקגענומען ווערען, א גענעשטאנד וועלכער קאָן בייטען זיין בעזיצער.

אלאז אלע ארבייטער וועלכע ערציינען, פראדוצירען אדער אפערירען גענערע שטענדיגע געזעלשאפטן צו דינען קלאסע; אלע אנדערע מענטשן, אזוי ווייט ווי זיי בעשעפטיגען זיך איבערהויפט מיט א ניצליכער טעטיגקייט, לייסטען דער מענטשליכער געזעלשאפט נור דיענסטען. עס איז גענייטליך אז דינע דיענסטען זענען קאָנען אַלעמאל האָבען א סך א העכערען ווערט און אלס די לייסטונגען פֿון די סחורות-פראדוצירערען ארבייטער.

דער פֿירסט און דער מיניסטער, דער סאלדאט און דער פאליציאנט, דער דאקטאר, דער לעהרער, דער אקטיאָר, דער זינגער און דער דיענסטמאן ארבייטען אויך. אָבער אלע זייערע לייסטונגען זענען אדער, דאָס ווי נוצען נור איינעם אדער פֿעלע מענטשן און קאָנען פֿון דינע נישט אָבערשטענען ווערען צו אנדערע. מיין געזונד וועלכע איך האָב מיט דער הילף פֿון דאָס פֿאַר צוריק בעקומען, קאָן איך קיינעם נישט אוועקגעבען; דאָס זינגען וואָס איך הער, אָדער דאָס שפּילען וואָס איך זעה אויף דער בינה קאָן איך קיינעם נישט פֿערקויפֿען, אוועקשענקען אָדער אויסווישען, סינקט ווי עס קאָן אויך פֿון מיר נישט אוועקגענומען ווערען.

דער אונטערשייד צווישען דינע צוויי גרויסע גרופּעס פֿון דער מענטשליכער ארבייט איז אַלזאָ קלאָר. אָבער צווישען דינע ביידע איז נאָך דאָ איין אונטערשייד מענען פֿון פֿערשידענע סאַרמען ארבייט. מיר וועלען דאָ נור דער מאָנען אָן די מענטשן וועלכע בעזאָרגען דעם טראַנספּאָרט, דאָס איבערפֿיהרען פֿון איין אָרט אַויס'ן אנדערע, פֿון די פֿערשידענע סחורות. נאָר אין דינען ביישפּיל זעהען מיר קלאָר, אז אייגענטליך בעשאַפֿען נישט דינע מענטשן דורך זייער ארבייט קיין סחורה, אָבער אָהן זייער טעטיגקייט וואָלט דער צוועק פֿון דעם פראדוצירען די סחורות, די בעפֿריידיגונג פֿון די בעדירפֿניסען, נישט געווען מעגליך אין דעם מאָס, ווי עס געשעהט מיט זייער הילף, דאָסוועלכע איז אויך דער פֿאַל מיט די ארבייטער וואָס בויען אייזענבאָהנען, קאנאלען, ברוקירען גאַסען א. ו. א. איך דורך זייער ארבייט ווערט נישט בעשאַפֿען קיין איין סחורה, אָבער נאָך אַלעס איז זייער ארבייט אַ וואָהלשטאָט פֿאַר אַ גאַנצע גענערע אָדער פֿעלע גענערען.

דערפֿאַר אָבער האָבען אַלע ארבייטען ווי די אויבערדערמאָנטע, נאָך אַלעס אַ גרויסען ווערט אויך פֿאַר דער פראדוקציע פֿון סחורות. דער בוי פֿון אַ קאנאל למשל, מאַכט עס מעגליך, אז אַ שטיק וואַסערען לאַנד, וועלכעס האָט בוי אָדער נישט געקאָנט בעאָרבייט ווערען, קען יעצט געמאכט ווערען פֿרוכטבאַר און איינגעפֿילטען פראדוקטען סחורות. מען קאָנען אַלזאָ זאָגען, אז די ארבייט אויף דעם קאנאל איז אַ פראדוקטיווע, ווייל אָהן איהר וואָלט נישט געקענט זיין.

זי האָט דעריבער געלאָזט וויסען די שטוב, און דעם צימער, וואו דאָס פֿאַר פֿאַלק האָבען געדאַרפֿט שטעהן, אויסשלאָגען מיט אַבישעס. זי האָט זיך געדערהט וואָס זי וועט קענען איהר זעהן נאָך פֿערשאַפֿען אַביסעל פֿערניגנען. נאָר צום אונגליק איז עמיצער קראַנק געוואָרען אין זיין ווייב'ס פֿאַמיליע און דאָס פֿאַרל האָט זיך האַסטיג געמוזט צוריקקעהרען פֿון דער ריזע קיין פֿאַרזי. פֿון אַ בעזונד צו דער סאַמען האָט שוין מער קיין רייד נישט געקענט זיין.

— נו, וועלען זיי קומען אָן אנדערס מאל, האָט זיך די אַלמע געטרייסט.

שפעטער האָט דער זון געשריבען. אז מער פֿון קיין ריזע קען שוין קיין רעדע נישט זיין, ווייל די אַלמע מאַמע וועט אין ניכען ווערען אַ באַבע.

די מאַמע איז אַריין אין שטוב, אָבערזוכט די ברילען און געפֿענט דעם בריעף.

אין דעם בריעף האָט דער זון געלאָזט וויסען, אז זיין פֿרוי איז גליקליך אריבערגעקומען דעם קינסטע און בעשענקט איהם מיט אַ געדאַסענעם זון. טרעהרען פֿון פֿרייד האָבען זיך געשטעלט ביי דער מאַמען אין די אויגען און זענען אַראָפֿגערוגען איבער איהרע איינגעדאַרפט באַקען.

— זאל זשאָן זיך זאָגען, וואָס ער וויל, און איך מוז זעהען מיין אייניקעל, האָט זי געזאָגט צו זיך.

און כּדי דער זון זאל איהר נישט אָבשלאָגען פֿון דער ריזע האָט זי בעשלאָסען נאָר נישט צו שרייבען איהם ווענען דעם און קומען צו איהם גאָר אונטעריכטערהייט. זי האָט זיך אויסגעריכט אין דער ריזע מיט אַ שאַרק קלאַפּערען האַרצען און האָט זיך אליין צוגעגעבען מוטה הנם זי האָט זיך געשראָקען פֿאַר דער ווייטער ריזע, אין וועלכע זי לאָזט זיך אליין אוועק.

מינע ארבייטער, ווייל זייער ארבייט, אָבזאָהל זי איז ניצליך, איז זי דאָך נישט פראדוקטיוו, דאָס הייסט, זי בעשאַפֿט נישט קיין נייעם פראדוקט.

עס איז קלאָר אז עס איז נאָך אַלעס שווער צו בעשטימען גענוי די גרענעץ צווישען דינע ביידע קלאסען. אין פֿעלע פֿעלע איז עס אַ גרויסער סמך אויב אַ טעטיגקייט איז פראדוקטיוו אָדער אונפֿראדוקטיוו.

דינע איינטיילונג אין פראדוקטיווע און נישט פראדוקטיווע ארבייט האָט דאָריבער, הויפטזעכליך אָבער צולעב דעם גאַנצן, אַרויסגערופֿען פֿעלע שטריימיגקייטען אין דער וויסענשאַפט.

סטייטש, האָבען איינע געטענהעט, איהר ווילט אונז איינרעדען, אז דער דאקטאר וואָס פֿערשרייבט אַ רעצעפט, וועלכעס מאַכט איינעם ווידער געזונד, אָדער רעטעט נאָר איינעם דאָס לעבען, זאל נור זיין איין נישט פראדוקטיווער ארבייטער, וועהרענר דער אַפּטעקער געהילפֿע, וואָס קאָכט אָדער מיט דאָס רעצעפט זאל נאָר זיין אַ פראדוקטיווער ארבייטער! די שריטגעצער און רוקער, וועלכע בעזאָרגען דעם רוק פֿון אַ וויסענשאַפֿט-ליכען ווערק, דער בוכבינדער וועלכער בינדט עס איין, זענען פראדוקטיווע ארבייטער און דעם דענקער און דיכטער, וועלכער האָט דאָס ווערק געשרי-בען, זאל מען נור געבען דעם טיטעל פֿון איין אונפֿראדוקטיווען ארבייטער? דאָס איז לעכערליך און אונזיניג!

נאָך בעזאָרגערס איז עס די ענגלישע שולע, די זאָגענאָמע מאַנשעס-טער שולע, וועלכע בעקעמפֿט זעהר ביסער דינע איינטיילונג פֿון דער ארבייט; מיר וועלען נאָך שפעטער האָבען די געלעגענהייט צו זעהען די אורזאכע פֿון זייער קאמפֿט, וועלכע זיי אליין געבען נישט אָן עפענטליך.

נאָך אונזער מינונג פֿערלירט דער שטרייט זיין גאַנצע ווערע, אזוי שנעל ווי מען זאל נור ענדערן די נישט פראקטיש אויסגעקליבענע געמען. מיר וועלען זיך האַלטען ביי דינע איינטיילונג, וועלען אָבער די קלאסען געבען אנדערע געמען. לאָמיר אָנרופֿען אלע מענטשן, וועלכע זענען ביז אַהער בעצייכענט געוואָרען אלס פראדוקטיווע ארבייטער: ארבייטער וואָס ערציינען, בעשאַפֿען סחורות, און אלע אנדערע: ארבייטער וואָס לייסטען דיענסטען דינע נייע בעצייכונג וועט מאַכען פֿעל דיטליכער דעם אונטערשייד צווישען דינע ביידע קלאסען.

וואָס איז אַ סחורה? אַ סחורה איז אַ זאַך, אַ פראדוקט פֿון ארבייט, וועלכע ווערט נישט געמאכט פֿאַר דעם אייגענעם פֿערברויך, זאָנערן מיט צוועק אויסצוטישען זי אויף אנדערע, פֿערמער פראדוקטען, אַלזאָ אַ זאַך, אַ גענעשטאנד, וועלכער קאָן איבערגעהן פֿון איין האַנד אין אַ צווייטע, קאָן אויף'ן מאַרק פֿערקויפֿט אָדער אויסגעטישט, אוועקגעשענקט, פֿערלירען

די מאַמע האָט געהערט די רייד און זי האָט נאָר געקוועטשט מיט די פֿלייצעס.

אמת, זיין טאַטע איז געווען אַ פֿייער נאָר איהר זשאָן וועט זיך דער-מיט נישט שעהמען.

און דאָך יעדעס מאל ווען איהר איז אָנגעקומען אַ בריעף פֿון איהר טהייערען זון, האָט זי זיך נישט געקענט בעשליסען צו עפֿענען איהם גלייך. עפעס איז איהר דאָס האַרץ געווען נישט רויג.

זשאָן האָט אין פֿאַרזי חתונה געהאַט און צייט נאָך דער חתונה האָט ער אָנגעהויבען צו שרייבען נאָך זעלמענער. ער איז צופֿעל פֿערנומען מיט זיינע פֿאַציענטען, מען שלאָגט איהם אָם די טהירען. די אַלמע מאַמע האָט עס געפֿונען נאָך נאָטירליך.

צו דער חתונה האָט זשאָן זיין מאַמען נישט געבעטען. ער האָט איהר געשריבען, אז די ריזע קיין פֿאַרזי איז שווער פֿאַר איהרע אַלמע יאָהרען און ער וויל איהר פֿערשפּאַרען די טרחה. ווי שווער דאָס איז איהם נישט מוז ער איהר בעטען, אז זי זאל בלייבען אין דער היים, כּדי טאַמער וועט זי פֿון דער ריזע קראַנק ווערען זאל ער זיך נישט אויסעסען די גאל, אז ער איז אין דעם שולדיג.

— ער איז צו גוט מיין זון, האָט די אַלמע מאַמע געטראַכט. אזוי שוואַך בין איך נאָך נישט. זי וואָלט גערן געפֿאַהרען אפֿילו אין אַ ווייטערע ריזע צו קענען ווייזען זיך פֿאַר מענטשן מיט איהר געבילדעטען זון האַנד אין האַנד, נאָר אז דער זון פֿערלאָנגט נישט אנדערש, אז זי זאל בלייבען אין דער היים, וועט זי טהאָן ווי ער פֿערלאָנגט. דערביי האָט זי זיך געטרייסט אז פֿון דער האַכצייט-ריזע וואָס איהר זון וועט מאַכען מיט זיין ווייב וועלען זי זיך אַראָפֿגעהמען אַ היים און פֿערברענגען ביי איהר אַ קורצע צייט.

טאג; דאָרטען זענען גענעראלען און אַפֿיצירען וועלכע האָבען נור צו לערנען קאָמאָנדרען דאָס חיל; דאָ וויעדער זענען מיניסטאָרען, וועלכע פֿיהרען די געשעפטען פֿון דער רעגירונג און לאָזען איבער צו דער גרויסער סתם בעזאמטע צו פֿערוואַלטען דאָס לאַנד, אַט זענען גלחים, סאָלאַמען און סאָליציסטען, ריכטער און דאָקטוירים, לעהרער, זינגער, אַקטאָרען און פֿילע אנדערע. אַלע זענען זיי בעשעפֿטיגט אין מיט מער אָדער וועניגער רעכט רופֿען זיי אַן זייער בעשעפֿטיגונג: אַרבייט.

ווייטער קומט נאָך די גרויסע צאָהל סוחרים, אין וועמעס הענט עס ליענט דער האַנדעל, די פֿערפֿראַכטער, וועלכע פֿיהרען איבער די סחורות פֿון איין אָרט אויפֿן אנדערע און העלפֿען אויף אזא אומן דעם האַנדעל און די פֿערטהיילונג פֿון די סחורות. דאָן איז נאָך דאָ אַ גרויסע צאָהל סענ-שען וועלכע זענען בעשעפֿטיגט ביי דעם בויען פֿון קאָנאלען, אייזענבאָהנען, שאַסען א. א. וו. און אַבווהאַל דינע אַרבייטען דינען פֿאַר מוכת ובלל, ווערען די מענשען וואָס אַרבייטען ביי זיי נאָכן נישט קשה'דיג אָבערקוועלט און אויסגעמאָרט.

ענדליך נעמנען מיר נאָך מענשען בעשעפֿטיגט צו זאמלען און אַרבייט-צוקריגען די רויע פֿראַדוקטען וואָס די נאָטור בעשאַפֿט; צו דינע געהערען די מינען אַרבייטער, די וואַלד- און ערר אַרבייטער, די פֿאסמוכער, פֿישער און יענער, צו זיי קומען נאָך צו די אַרבייטער, וועלכע בעאָרבייטען די רויע פֿראַדוקטען אין מאַכען פֿון זיי זאכען פֿאַרן געברויך.

פֿון דער קליינער צאָהל מענשען וועמעס בעשעפֿטיגונג עס בעשטעהט אין שניידען קפּאָנעס, גנביען אָדער בעטלען וועלען מיר דאָ נאָר נישט רעדען, ווייל זייער טהעטיגקייט פֿערדינעט זיכער נישט אָנגערופֿען צו ווערען מיט דער עהרענ-נאָמען אַרבייט.

די גרויסע פֿערשידענהייט פֿון דער מענשענליכער טהעטיגקייט, פֿון וועלכעס מיר האָבען נור נעקאָנט ברענגען עטליכע ביישפּילען איז דאָס רעזולטאט פֿון דער גאָטליכער אייגנטיילונג פֿון דער מענשליכער אַרבייט אין עטליכע גרויסע גרופּען.

דער ענגלישער פּאָליטיקאָ-עקאָנאָם אַדאָס סמיטה, דער גרינדער פֿון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע, האָט מיט אונגעפֿער 120 יאָהר צוריק איינגעפֿירט דאָס פֿילאָסאָפֿישע אַרבייט אויף פֿאַלגענדען אומן: אַלע מענשען וואָס זענען בעשעפֿטיגט אַרויסצוגעהען פֿון דער ערד די גאָטליכע פֿראַדוקטען, אָדער אַלע די-זיינענע, וועלכע מאַכען פֿון דינע רויע פֿראַדוקטען די פֿערשידענע אַרטיקלען, האָט ער אָנגערופֿען פֿראַדוקטיווע אַרבייטער, ווייל דורך זייער אַרבייט בעשאַפֿען זיי פֿראַדוקטען: אַלע אנדערע, ווי סוחרים, משרתים, דאָקטוירים, אַקטאָרען, א. א. וו. האָט ער אָנגערופֿען אינספּראַדוקט-משרתים.

דער מאַמענט איז זעהר אַ ערנסטער. דאָס פּאָליעטאָריאָט מוז שמעקן אויף דער וואַך און פֿערניכטען די אינטריגען פֿון דער רעאַקציע. אויף דער פּאָליטישער אַרענע צייגט זיך ווידער דער שטן פֿון גענעראַל-סטרייק... מ. מיכלאָוהאָן.

די עיקרים פֿון דער פּאָליטישער-עקאָנאָמיע.

1.

די אַרבייט און איהר אייגנטיילונג.

בזעת אפֿיך תאכל לחם, מיט דעם שווייט פֿון דיין אָנגעזיכט זאָלסט דו עסען ברויט! אזוי שמעהט אין חומש, האָט גאָט געזאָגט צו אַדאָם, פֿערטריבענדיג איהם פֿון גן-עדן דערפֿאַר וואָס ער האָט גענעמען פֿון עץ-הרעה. ווי פֿיל אמת עס ליענט אין דינען ווערמיל וויס יעדער פֿון אַיך, וועמען דאָס שטיקעלע ברויט קומט אָן נישט ניר מיטן שווייט פֿון געזיכט, זאָגערען טאָק פֿון גאָנצען קערפּער. דער אמת איז אַז נור אין נאָכן וועניגע גענענדען פֿון דער ערד, ווי צום ביישפּיל אין די גליקליכע, פֿריכטבאַרע מאַלען פֿון אינדיען, וואו לויט די פֿאַבלען, עס האָט זיך אייך געפֿונען דער גן-עדן, בעזאָגט די מילדע נאָטור דעם מענשען מיט אזוי פֿיל ווילד-וואַקס סענדע פֿרוכטען, דאָס ער האָט פֿונקט אזוי וועניג מיהע אָנצוקלויבען זיי, ווי די יודען אין דער מדבר האָבען געהאַט קלויבענדיג דעם מן. די באַנאָנס, די ברויט-פֿרוכט בויער, און די טייטעלפּאָלמען נעכען דעם מענשען גענוג שפּייז, דאָס וואַרמע קלימאָט גיט איהם די מעגליכקייט אַרומצוגעהן גאָר אָהן קליידער, און דער געדריכטער וואַלד גיט איהם אפּילו אין שלאַנס רענען, ווען אויך נישט אזא בעקוועמען, אָבער דאָך אַ שוטיץ.

אין יעדען אנדערען טהייל פֿון דער ערד מוז דער מענש מיט אַלע כחות האָרעווען אום ווי עס איז צו קאָנען לעבען, מיר זעהען אַלזאָ אז די עקסיסטענץ פֿון דעם מענשען הענגט דורכאויס אָב פֿון דעם ערפֿאלג פֿון זיין אַרבייט.

ווען מיר וואַלען יעצט וויעדער בעמראַכטען די מענשליכע געזעלשאַפֿט וועלכע לעבט פֿון אַרבייט, געפֿונען מיר אויס אַ גאָנץ גרויסען אונטערשייד אין דעם סאָרט אַרבייט, וואָס יעדער אייגענעלער מענש טהוט.

אַט זעהען מיר אַ פֿירט וועמעס עוברת בעשטעהט אין רעגירען, פֿערטהיילען מעדאָלען צו זיינע געטרייע דינער און צו לעבען אַ גוטען

פּעליעטאָן.

oooo

די אלטע מאַמע.

סקיצע

(איבערזעצט פֿון פֿראַנצויזיש).

— אַט איז אַ בריעף פֿאַר אַיך.

— אָה, פֿון פֿאַרזי?

— מסתמא פֿון אייער ווהן, ניש אמת?

די אלטע פֿרוי האָט מיט ציטערענדע הענט גענומען דעם בריעף פֿון דעם פּאָסטמאַל-אַן.

אָהן ברילען האָט זי נישט געקענט לייענען. גאָר פֿון דער שטאַרקער דיקער האַנדשריפֿט האָט זי געוואוסט, אז דאָס האָט איהר ווהן איהר גע-שיקט דעם בריעף, און זי האָט מיט פֿרייד געענטפֿערט:

— יא, דאָס איז פֿון מיין זשאָן.

זי איז צוריק אַריין אין איהר קליינעם גערמיל. עס איז געווען פֿריי-לינג און הנס די בויער זענען נאָך נישט געווען בעדעקט מיט בלעטער האָט זיך אָבער שוין געמיהלט דער אַמהעס פֿון לעבען, וואָס האָט אויף זי אַ בלאָז געמאָן.

זי איז איצט געווען אונרוהיג.

— אפשר איז אין בריעף נישט קיין פֿרייליכע בשורה. האָט זי געמאַכט און געדרייהט דעם בריעף אין די הענט.

נאר וואָס פֿאַלען איהר איין אַזעלכע געדאַנקען. צייט איהר ווהן האָט געענדיגט די שוהל און איז אַוועקגעפֿאַהרען קיין פֿאַרזי שטודירען מעדיצין האָט זי פֿון איהם גאָר נישט געהערט.

פֿרייער איז אָנגעקומען אַ בעריכט, אז ער איז אָנגעקומען אין אונט-ווערויטעט, גאָכדעם יעדען יאָהר אז ער האָט דעם עקאָנאָמיען אויסגעהאַלטען. גאָכדעם אז ער האָט געענדיגט זיין שטודירען און האָט געקריגען דעם טייטעל דאָקטאָר.

אין די אלע יאָהרען איז ער זעלטען געקומען אַהיים. די אלטע מאַמע האָט געליטען דערפֿון, וואָס זי דאַרף זיין געשיידט פֿון איהר ווהן, אָבער זי האָט איהם ווענען דעם קיין וואָרט נישט געזאָגט, ווייל דאָס וואָלט איהם נישט געווען אָנגענעם. אין איהרע בריעף צו איהם, האָט זי איהם ווענען דעם אויך גאָר נישט געשריבען. זי האָט גאָר די ווערטער דערפֿאַר נישט געשייטען. זי איז געווען אַן איינפֿאַכע פֿרוי, אַלענפֿאַלס וואָס האָט זי זיך געפֿילט אין פֿערנלייך מיט איהר געבילדעטען ווהן.

ווען די מאַמע האָט גענומען אויסאַרבייטען פֿלענער ווי אזוי צו מאַכען פֿון איהר יונגעל אַ מענשען, האָבען די שכנים גערעדט, אז דאָס איז אַן אַרויסגעוואָרפֿענע אַרבייט, זיין קאַפּ וועט געוויס נישט בענעהמען דעם שכל-דינען לערנען. נאר אז זיי האָבען געזעהען אז ער האָט געענדיגט יעדען קלאַס אַלס דער ערשטער שילער און צום סוף האָט ער געקריגען דעם זוכה צו לערנען און אונטערווייטעט אומזיסט ווענען זיי אַנשווינגען געוואָרען, נאר פֿילעלע האָבען צווישען זיך גערעדט, אז דער ווהן וועט דער סאַמען נישט דאַנקבאַר זיין דערפֿאַר.

שעמישל

א גענעראל פֿערוואַלונג פֿון פֿעראייניגטן בירדערליכקייט.

פֿון איהרער טעגליכער בעשעפֿטיגונג דעם 28 נאָוועמבער. היינט האָבען זיי געזעהן, אז זייער אָנווענדונג, און איהרע גענעמיטעל האָבען זיי געהאַלטען ווי אַ טוישען ביינקעס, אז אלע אַרבייטער זענען געשטאנען ווי איין מענטש מיט איין געדאַנק און האָבען געקעמפֿט אזוי, אז די רעגירונג האָט זיך מיט זיי געזעהלט און האָט זיי פֿערשפּראַכען אים מאַנאטע פֿעברואַר דאָס וואָהל-רעפֿארם-פֿראַיעקט אין פֿאַרלאַמענט פֿאַרציליגען און צו פֿערניכטען דאָס קוריאַלע וואָהליסטישעס. היינט שרייען די ציוניסטען אז זיי זענען אויך פֿאַר דעם אַלגעמיינעם וואָהלרעכט און שפּרינגען אַרויס מיט אַ זעכסטע קוריע: אַ יודישער; אום דעם יודישען אַרבייטער דעם קאַפּף צו פֿעררירען און איהם אַרויס צורייסען פֿון דער סאַלידאַריטעט. און אין אַמת'ן אַרײַן, וואָס ניצט פֿאַר דער יודישער בורזשואַ דאָס אַלגעמיינע וואָהלרעכט? אז דער אַרבייטער וואָל האָבען זיין פֿערטרעטער וועלכער וועט זיך אַציט איינשפּאַרען אויסצו-וויקען דעם אַכטשטונדיגען אַרבייטסטאַג און, נאָך אנדערע אויגע זאָכען, וואָס עס איז פֿאַר זיי ווי זאָלץ אין אויגען! נור מיר אַרבייטער זענען געקור-מען צום זעלבסט בעוואוסטזיין און לאַמיר זיך נישט לאָזען די קעס פֿער-דרייען. מיר ווייסען אז ביי די יודען קוריע וועלען געוועהלט ווערען מיט שווינדעל, מיט וועלכעס די יודען בורזשואַ איז געוועהנט אז נישט אַ בורזשואַ אונזער בייך וועט געוועהלט ווערען אַ ציוניסטישער אַקס, וועלכער וועט זיך אָנגעהענען קהלם קשוידע און פֿראַסנאַציען אינטערעסען אז נישט וועט ער זעהן אז מען וואָל די ציוניסטען אַכטערעסען ערגיץ אַ שטיקעל לאַנג. וואו? וויים איך נישט, צי אונאַנאַ, צי פֿאַלעסטינאַ אָדער ווילען זיי שוין דאָ בליי-בען? דורך דעם ווילען זיי אַ יודישע קוריע מיט אַ אויסגאַנגיגע, און נאָך זאָלע אַינטערעסען וואָס דער יודישער אַרבייטער קען פֿון זיי נאָר נישט געהאַלטען וועהרען. מיר בלייבען דעריבער ביי אינזער אויסרוף פֿון דעם גאַנצן עסמיינישען פֿראַלעטאַריאַט: „מיר פֿערלאַנגען דאָס אַלגעמיינע דירעקטע און געהיימע וואָהלרעכט אָהנע אָנגערעכטונג דער נאַציאָנאַלען קוריע“.

נידער מיט דעם קוריאַלען וואָהליסטישעם!

*

עס איז נאָך נישט קיין צוויי וואָכען פֿאַריבער, אז דער ציוניסטישער אָבערלייטאַנט הערר שמאַראַק האָט בעוואַכט דעם שטאַטנעפֿיגנען מאַנאַט-אַבענד פֿון 10 ד. מ. אזוי ווי איין שפּיעלע פֿאַליציי איז געקומען היינט דעם 29 אויף איין סמאַרקאטע סטודענטען כּאַלל נאָך מיט אייניגע הערן וועלכע פֿערלאַנגען פֿון דעם יודישען פֿאַלק, אז מען זאָלצוּפֿירען שטעללען די רוד-טהענען כּללל און לוענערן בפרט און מען זאָל נאָר נישט אין זיין האָבען נור די יודישע קוריע. נ, פֿרעג איך די הערר, פֿאַר וואָס האָט איהר אין זינען צו געהן מאַנצען אין אזא צייט ווען מען האַרגעט אים אין רוסלאַנד אזוי פֿעלידורען.

מוזען טהאָן. איך וועל זיך אוועקפֿיהרען אין אַ האַטעל און איך וועל צו זיך קומען און ברינגען מיין קינד מיט זיך. דאָ וועל איך קענען זאָגען, אז... אזוי... דו ביזט געווען מיין אַס... אז אין קיך האָבען זיי נישט ריכטיג געהערט וואָס דו האָסט געזאָגט. האָסטו מיך גענוג ליעב, אז דו זאָלסט פֿאַר מיר קענען טהאָן אזא קלייניגקייט?

אה, געוויס קען זי עס.

— איך וועל אין דער גיך אַרויפֿכאַפֿען מיין הוט און מאַנטעל און וועל זיך אוועקפֿיהרען אין האַטעל, האָט ער געזאָגט און אַ זיפֿץ פֿון ער-רייכטערונג האָט זיך ביי איהם אַרויסגעריסען.

די אַלטע מאַמע איז געבליבען אליין. פֿלוצים האָט זיך די טהיר גע-פֿענט און פֿון פֿאַרציימער איז אַריינגעקומען אַ געוונטע אַס מיט אַ קינד אויף די הענד. דאָס קינד איז געווען איינגעהילט אין שפּיצען און דעקען. די אַלטע מוטער איז געבליבען שטעהן און נישט געוואוסט וואָס צו טהאָן, כדי הם ושלום נישט אויפֿצוברענגען איהר זשאַנען.

— אה, האָט זיך אנגערופֿען די אַס. איהר זייט געווען אונזער העררנס זינאָקע, ווי ער האָט אַציט דערזעהלט זיין פֿרוי?.. איהר קענט דאָס קינד קושען... איהר זייט דאָך כּמעט ווי זיינע אן אַמת'ע באַבע...

דעם 27/1 ד. י. האָט שטאַטנעפֿיגנען אַ גענעראַל-פֿערוואַלונג פֿון פֿעראייניגטן בירדערליכקייט. די פֿערוואַלונג האָט געפֿענט דער אַכטאָן גענאָסע וואָהלאַמן. גענ. פֿיליסדאָרף אַלס סעקרעטער נישט אָב די טהעטיגקייטס בע-ריכט, וועלכעס שטעלט זיך פֿאַלגענד: זייט דעם 27/4 1904 ביז דעם 31/12 1905: 40 פֿאַרטרעטע, 12 פֿערטרויליכע פֿערוואַלונגען, 3 פֿאַלקס-פֿערוואַלונגען. גענ. זיענמאַן נישט אָב דעם פֿאַלגענדען קאַסע-בעריכט: איינקינעמט 1374.22 קראַנען, אויסגאַבען 864.66; קאַסע שטאַנד 509.56; די פֿערוואַלונג געמט צו קענטניס דאָס בעריכט און האָט בעשלאָסען דען גאַנצען אויסשוס איין אַבסולוטאַריזם. אין נייעם אויסשוס זענען געוועהלט געוואָרען: אַלס אָבמאַן גענ. וואָהלאַמן, וויצע אָבמאַן גענ. בלאַסבאַלק; אויסשוס מיטגלידער: גענ. דר. ליבערמאַן, עסמייניכער, מאַפּפּער, הירשהאָרן, פּיפּעס וו., זיענמאַן וו., זיענמאַן י., אַרטיץ ציפּרינאָוויץ, פֿיליס-דאָרף; אַלס פֿערטרעטער רפּאַל פּיפּעס ב. דאָן האָט גענומען דאָס וואָרט גענ. דר. ליבערמאַן, ער פֿיהרט אויס, אז די בירדערליכקייט עקזיסטירט שוין אין שעמישל זייט 12 יאָהר און דערמאנט דעם קאַפּף, וואָס די בירדער-ליכקייט האָט געפֿיהרט מיט אַ פֿאַר יאָהר צוריק. זי האָט זעמליכע פֿאַך פֿעראיינען געגרינדעט, וועלכע האָבען זיך היינט צענטראַליזירט אַ דאַנק דער אַרבייט פֿון דער בירדערליכקייט. עס האָט אויך גערעדט גענ. בלאַסבאַלק. ער האָט געשטעלט אַינמאַרגא, מען וואָל צאָהלען דעם וואָכען-בייטראַג אין דער בירדערליכקייט 2 קרייצער אַ וואָך. דער אַנטראַג איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען. דאָן האָט מען אַ בעשלוס געפֿאַסט, איינצורייכטען אין קורצען איין לעזע האַלע, מען האָט זאָ פֿאַרט בעשטעלט דען „ציט-נייטמי-צוקונפֿט“, נייע צייט און נאָך אנדערע סאַציאַליסטישע צייטונגען. ד. הירשהאָרן.

סמרי דעם 30-טען יענער.

דאָס אַלגעמיינע וואָהלרעכט און די יודישע זעכסטע קוריע.

ווען מיר יודישע אַרבייטער פֿערלאַנגען עטוואַס, מוזען מיר צוערסט נאָכפֿאַרשען אָב עס איז פֿאַר אונז נייטיג אָדער נישט. — און לאַמיר זעהן: מי ומי הוהליכס? ווער זענען די שרייער, וועלכע האַלטען פֿאַר נייטיג אפילו פֿאַר דעם יודישען אַרבייטער אַ יודען קוריע? ווען נישט טאקע דוועלכע וועלכע האָבען אַנטירט אין אַנפֿאַנג גענען דעם אַלגעמיינעם וואָהלרעכט. עס געניגט צו בעווייזען אז דאָס לעמבערנער „טאַנעבלעמעל“, וועלכעס שטעהט יעצט אן דער שפּיצע פֿון דער יודען קוריע, האָט אַפּעליערט אן די קויפֿ-לייטע ווי אויך אן אַללע האַנדווערקער, זיי וואָלען זיך נישט איינהאַלטען

— דאָס בין איך. האָט זי געמורמעלט, איך האָב זיך געוואָלט מאַכען אן איבערזשונג.

— אָבער צו וואָס האָסטו געדאַרפֿט טהאָן אזא זאך? — האָט דער דאָקטאָר געפֿרעגט און האָט ביי פֿערמאַכט די טהיר הינטער זיך.

ער האָט זיך געלאָזט קושען פֿון דער מאַמען און שטיל ווייטער גערעדט:

— דו האָסט עס נישט געדאַרפֿט טהאָן. דו האָסט דאָך געדאַרפֿט פֿערשטעהן...

— וואָס האָב איך געדאַרפֿט פֿערשטעהן?

ער האָט איהר גענומען ערקלעהרען, אז ער שעהמט זיך מיט איהר חס ושלום נישט. ער האָט זיך מיט זיין מאַמען נישט צו שעהמען. ער איז נישט אזא אונדאַנקבאַרער ווהן. ער איז שטאַלץ. וואָס ער האָט אזא מאַמען. נאָר אזוי ווי ער האָט חתונה געהאַט מיט אַ מיידעל מיט אַ גרויסען גרן און ווען איהרע עלטערן וואָלען וויסען, ווי אַרעם ער איז, וואָלען זיי צו דעם שדוך כּשום אופן נישט דערלאָזט. האָט ער געמוזט פֿאַרשטעלען זיין מוטער אַביסעל אַנדערש, ווי דאָס איז... ער האָט איהר פֿאַרגעשטעלט. ווי זאָל ער דאָס זאָגען, אזוי... עסס... פֿאַר אַ פֿיינע דאַמע... און אַציט...

די אַלטע מאַמע האָט אַציט פֿערשטאַנען.

זי האָט נישט געדאַרפֿט קומען. עס איז געווען נישט נומ פֿון איהר זייט וואָס זי האָט עס געטהאָן, און עס איז איהר געוואָרען קאַלט אונטערן האַרצען, זי האָט אָנגעהויבען אַביסעל צו שוידערן, נישט זעהר שטאַרק.

— נאָר מען קען נאָך געפֿינען אן עצה, האָט זיך דער דאָקטאָר אַנ-גערופֿען. אויב דו האַסט מיך ווירקליך ליעב, וועסטו פֿאַר מיר די קלייניגקייט

פֿון א גרויסע פֿאַמיליע. און די אומפֿערזאָרגטע איבער געבליבענע קינדער און נישט איינמאל אויך די אלמנה זענען פֿעראורטיילט, כדי זייער לעבען פֿאַרווערטס צו שטיפֿען, צו פֿערקויפֿען זיך צו די שטערליכסטע טראַמפֿען, וועלכע די ציוויליזירטע וועלט פֿערטאכטעט: צו דעם אללעם וואָס די נישט קוואַליפֿיצירטע אַרבייטער זענען אויסגעשלאָסען פֿון פֿערשידענע רעכט, וועלכע אלע אנדערע פֿאַך־אַרבייטער בעזיצען, צו דעם וואָס זיי מוזען פֿויש שווערע אַרבייטען, ווערען זיי מיט נאָך נידריגע זריווען פֿון דעם קוואַליפֿיצירטען אַרבייטער בעלוינט. צו דעם אלעם ווערט דער נישט קוואַליפֿיצירטער אַרבייטער נאָך נידריגער פֿון פֿערשידענע אנדערע אַרבייטער געשטעלט און ווערט שוין דאָ נאָך פֿאַר קיין מענטש גערעכענט, ווייל זיין נאָמען נאָמען איז ביי די אַכטעל מעהר ציוויליזירטע, "טרענער" און ביי די פֿערשידענע קליין שטעטלעך און ביי די מוחסים איז זיין נאָמען "באָט".

אויך מוז זיך נישט איינער פֿון אונז איין קלאַס געבען אין האַרץ און זאָגען האַמאָ, ווייל נישט איינער פֿון אונז האָט אויך דעם טרענער בע־טראַכט, פֿיר איין וועזען, וועלכעס עס האָט צווישען אינווערע אַרנאָני-זאָיאָנען קיין פֿלאַסן. נישט איינער פֿון די טרענערס ועהט צווישען אונז איין פֿינד, אום אויפֿריכטיג צו זיין, דאָרפֿען מיר אויך נישט פֿערדעקען, אז זעהר פֿיל זינד ליגט אויף דער נשמה פֿון נישט איין האַנדעלס געהילפֿע, וועלכע זענען מיינסטען די אַבערהערן פֿון די נישט קוואַליפֿיצירטע אַרבייטער. און נישט איין האַנדעלס געהילפֿע אַנשטאָט צו זעהן אין דעם טרענער זיין ברירער איין אויסגעבוטעטען אין נישט בעוואוסטען אַרבייטער, בעהאַנדעלט ער איהם אַפֿט מאל נאָך ערגער פֿון זיין פֿרינציפּאל, און אום צו בעווייזען זיין געפֿרישטאָפֿט, שרייבט ער נישט איין מאל, אז דער טרענער האָט דאָרט ווייניג וואָס געמאָן, אז עס קומט נישט מעהר ווי 10 קרייצער א.ד.נ.

בעטראַכטענדיג די פֿערהעלטניסעס, איז שוין די העכסטע צייט אויך די קאטעגאָריע, וועלכע איז אַס מיינסטען געקוועלט און אויסגעבוטעט אויפֿ-צוהערען צום קאפּסל און זיי אנדערשטעלען אין די רייען — פֿון דעם קעמפֿענדען פֿאַלעטאָריאַט פֿון אלע פֿאַכען!

*

די שטעמישלע קאמיסיע וואוּאַראַווע האָט בעשלאָסען די טרענערס צו אַרנאָניזירען אין אַן דעם צוועק האָט זי אויף שבת דעם 3 ד. מ. איין פֿערוואַלטונג אייגענעווען, וועלכע איז צאָהלרייך בעווכט געווען. עס איז צו האַפּטען, אז אויך וועל קענען אין קורצען בעריכטען פֿון נאָך איין אַרנאָני-זאָיאָן אין דער פֿעסטונג פֿון רעאָקציאָן אין שטעמישל!

— א נומערן מאָרגען אַיך, האָט זיי בעגריפֿט די אלטע מאַמע. ווען זיי האָבען דערזעהן די דרייעקנע פֿאַמשיילע וואָס די אלטע האָט געטראָגען און דעם קופֿער אין קליינע פֿאַסקעלאַך, האָט זיך דאָס דיענסטמיידעל געמוזט אַבקעהרען אָן אַ ווייט, כדי נישט אויסצושטען איהר אין פנים מיט א געלעכטער, אזוי קאמיש איז דאָס איהר פֿאַרנעקומען.

— וועמען דאָרט איהר? האָט געפֿרעגט די קעכין.
— איך בין דאָקטאָר נידעם מוטער, האָט זיך די אלטע פֿאַרנע-שטעלט.

— אַה... דאָס איז כלעבען א נאָנץ פֿיינע מעשה, האָט די קעכין אויסגעוואַנען.

די דיענסטמיידעל איז געווען קליינער פֿון דער קעכין און האָט איהר געמאכט אַ צייכען, אז זי זאָל שוויינען. אויף דער וועלט איז אלץ מעגליך, עס קען זיין, אז ווען דער דאָקטאָר דערזעהט פֿון דעם שלאָס און די בע־דיענסט פֿון זיין מוטער, מיינט ער צו בלאָסען זיין יונגע פֿרוי. אויב די פֿרוי איז ווירקליך זיין מוטער, וועט דאָס זיין אַ פֿיינער סורפֿיז פֿאַר אונזער יונגע ווירטהין.

מיט אַ לוסטיגען בליק אין די אויגען האָט זיך די דיענסטמיידעל אָנגערופֿען, אז זי וועט איהר אַריינפֿיהרען צום הערן דאָקטאָר.

אין וואַרט־צייטער האָט איהר די דיענסטמיידעל איבערגעלאָזט אליין, אין אַ קאָרנע מינוט אַרום איז שוין לעבען איהר געשטאנען איהר זשאָן.

די אלטע מאַמע האָט זיך אויפֿגעהויבען און אויסגעשטרעקט צו איהם די הענד. זי האָט איצט אלץ פֿערנעסען אין דער גרויסער יאָמחה, וואָס זי זעהט ווידער איהר ווהן.

נעקאָנט פֿאַרזיצט ווערען דער ווייץ אויף דעם וומפֿינגען לאַנד. דאָס וועלכע קאָנען מען אויך זאָגען פֿון דער טהעטיגקייט פֿון איין אינזשענער, וועלכער אַרבייט אויס דעם פֿלאַן פֿון אַ מאַשין. דירעקט איז זיין אַרבייט נישט קיין פֿאַרדוקטיווע, דער פֿלאַן אָן און פֿיר זיך קאָנען נישט אָנגערופֿען ווערען אַ פֿאַרדוקט, עס קאָנען אָבער נישט אָנגעשטרימען ווערען, אז דער פֿלאַן מאַכט מעגליך אויפֿצובויען אַ מאַשין מיט דער הילף פֿון וועלכער עס וועט מעגליך זיין צו בעשאַפֿען נייע פֿאַרדוקטען, סחורות, עס איז דאָריבער שווער גענוי צו בעשטימען צו וועלכער פֿון די צוויי קלאַסען דויע מענטשען בעלאָנגען. ענדע קומט.

פֿון פֿראווינג.

שטעמישל דעם 5 פֿעברואַר.

די לאַגע פֿון די נישט קוואַליפֿיצירטע אַרבייטער.

צו איינע פֿון די אונטערדריקטעסטע און אויסגעבוטעסטע קאטעגאָריע געהערען די נישט קוואַליפֿיצירטע אַרבייטער, די וואָ גענאָמען טרענער: זיי זענען נישט נאָר אָנגעוויזען אויף דעם, וואָס יעדער אַרבייטער, וועלכער מוז פֿאַר איין קאָרנען לויף אַרבייטען אין איז נישט ויכער מיט דער אַרבייט. האָט ער האַמט דאָס, אז ער ווייסט מעהר וועניגער ווי לאַנג ער וועט קענען אויף איין פֿלאַן אַרבייטען; האָט ער האַמט דאָס, אז דער פֿרינציפּאל איז געוועזליך פֿע־פֿליכטעט איהם פֿריער מיט 14 טאָג צווייטען צו געבען, אז ער קען דעם אַרבייטער נישט לענגער בעשעפֿטיגען. דער טרענער דאנענען איז פֿון דעם אויסגעשלאָסען, ער איז אויפֿגעוואַרפֿען דאָריף, אז אויפֿשטיי-ענדיג אין דער פֿריה ווייס ער נישט, צו ער וועט היינט האָבען מיט וואָס ביי נאָכט צו ערעהרען זיין ווייב און קינד: ער איז אויך נישט ויכער, ווען ער זאָל שוין נאָר האָבען איין בעשעפֿטעטע אַרבייט אויף דעם צווייטען טאָג, און קומענדיג צו דער זעלבער, צו וועט שוין די אַרבייט נישט זיין פֿערגע-בען איין אנדערן, אָדער ווען די אַרבייט איז ביי איין סוחר צו וועט אין דער פֿריה דער משרת נישט זאָגען, אז דער הערר האָט געהייסען, ער זאָל עס אליין טיען, ווייל אין געוועלכ איז היינט קיין בעשעפֿטיגונג נישט דאָ! דער טרענער איז אויך אויסגעשלאָסען פֿון דעם רעכט צו זיין פֿערויכערט אין קראַנקען קאסעס. און אַריין פֿאַלענדיג אין אַ קרענק וועלכע פֿעהלט איהם קיין איינציגעס יאָהר אויס איז ער אויפֿגעוואַרפֿען אויף פֿערשידענע אַרט צירקה געבערס און איז דעריבער קיין מאל נישט אומשטאנען זיך גינדליך אויס צו היילען. דאָס ברענגט אַפֿט מאל דערצו, אז עס קומט אום אַ פֿאַמער

אַה, ווען זי וועט צו איהם קומען פֿריש און געוונד, און זי פֿעהלט זיך פֿריש, ווי צופֿריעדען וועט ער זיין, וואָס די מאַמע איז צו איהם געקומען. אָנקומענדיג אין פֿאַרזי האָט זי זיך געהייסען פֿיהרען צום בלוואַר האַומאָן, די דאָשקע איז צוגעפֿאַהרען צו אַ שעהנע הויז מיט פֿאַכטפֿאַלע טרעס, מיט אַ פֿיינעם באלקאָן און זי האָט זיך געפֿעגט, צו איהר ווהן וואָהנט טאָקי דאָ.

דער קומטער האָט דעם קליינעם קופֿער מיט איהר האַנד־בייטעל איבערגעשטעלט אויף אַ טראַמפּאָר.

די אלטע מאַמע האָט דעם קומטער בעצאָהלט, ווי פֿיל ער האָט געפֿאַרעט און איז געבליבען שטעהן פֿאַר דער טהיר.

דער טהיר־שליסער האָט איהר דערזעהן און איז צו איהר אַרויס־געקומען.

— וועמען דאָס איהר?

— דעם דאָקטאָר זשאָן נידע.

— אויף אַן ערשטען שטאָק, רעכטס, אָבער וועמען דאָרט איהר דאָרמען?

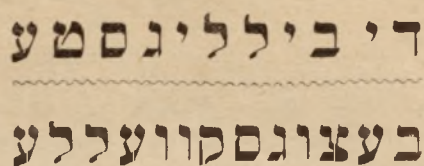
— איך בין די מוטער...

— אַה! אויב אזוי געהט דורך הויף, דאָרמען וועט איהר געפֿינען אַ הינטער־טהיר, האָט ער איהר איבערגעריסען.

זי האָט גענומען שלעפֿען איהר קופֿער און דער טהיר־שליסער איז אַריין צו זיך אין רום און געזאָגט צו זיין ווייב:

— דעם דאָקטאָר מוטער איז געקומען, זי זעהט אויס נאָנץ אַנ-שטענדיג.

אין קיך זענען די דיענער געזעסען ביים עסען, ווען זי איז אַריין.

IGNATZ CYPRES, Krakau

FLORYANERGASSE 49.

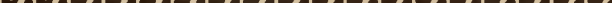
רייך אילזוסרירמער פרייז: קראַנט מיט 800 אבבילדונגען גראַמיס
און פֿראַנקט.

די אידישע ארבייטער ביבליאשעק

דער פוילישער סאציאליסטישער פארטיי.

גן-עדן התחתון. פרייז : 2 העלער.

- ק א ו ת ס ק י. די אונזעהנגיקייט פון פוילען. פרייו: 10
 פייגענבוים. ווי קומט א יוד צו סאָץ? פרייו: 20
 א. ווראנסקי. די אידען אין פוילען. פרייו: 10
 ש. דיקשטיין. פון וואָס איינער לעבט. פרייו: 20
 וואָס יעדער אַרבייטער דאַרף וויסען און געדענקען. 30
 ליעבנקעכט. די וואהרהייט איבער דעם סאָץ. 30
 די אַרבייטער רעוואָלוציאָן. פרייו: 15
 א. דעםבסקי. סטאַניסלאָו קניצקי. פרייו: 10
 מ. מיכלזאָהן. הערשעל דער שניידער. פרייו: 10
 ל א ט א ר יק. יאָראָסלאָו דאָמבראָווסקי. פרייו: 10
 שפּיאָן. פרייו: 15
 ל א ט א ר נ יק. די גרויסע פּראָנציווישע רעוואָלוציאָן. 20
 ב. א. י. לורוויג וואַרינסקי. פרייו: 20
 אַמ ע ר י ק אַנ ע ר. פֿיל יפּינאַ פּלאַסקאָוויצקא. פרייו: 10
 אַרבייטער געדיכטע. פרייו: 30
 ב. א. י. אָנוסט בלאַזקי. פרייו: 10
 א קלאָרער ענטפּער (ביילאָגע צום 8טען נומער
 15 „אַרבייטער“). פרייו:
 די אַרבייטער סאָלאַרדיטעט און דער קאָמפּט
 10 אום דאָוין. פרייו:
 15 פֿערדינאָד לאַסאַל. פרייו:
 מ. מיכלזאָהן. טאָדעאָש קאַשציושקאַ. פרייו: 20
 ב. פייגענבוים. דער רעכטער וועג. אַ וויכז וועגען
 די פוילישע סאָציאַליסטישע פּאַרטי און איהרע
 80 פֿאָדערונגען, אין צוויי טהיילען. פרייו:
 פֿאַן פּשעַדשוויט. Kraków, Grodzka 50.

ד' קאפפער פֿאַבר'יק

י. ש. & מ. ד. ענגעלהערש אויס נויסאנדע

זוכת איינען קאפער ארבייטער אפערטע אויסער אנגענאמע אדרעסע.

Darmo i opłatnie otrzyma każdy
== mój boga

illustrowany cennik

Instrumentów muzycznych

oraz różnych zabawek

A. Scheuer, Kraków

ulica Grodzka L. 59/6.

Tajny memoriał kuratora warszawskiego Szwarca

w sprawach szkolnych

Cena 1 kor.

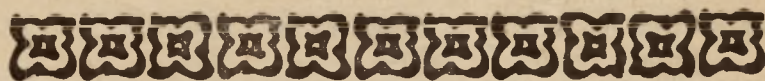
Cena 1 kor.

Strejk polityczny w Królestwie Polskiem

Cena 2 kor.

Cena 2 kor.

Do nabycia we wszystkich księgarniach oraz administracyi „Naprzodu“ i „Przedświtu“ (Kraków, Grodzka 50). Zwracający się wprost do administracyi, nie ponoszą kosztów przesyłki.

צו בעקומען אין אלע גרעסערע געשעפטען

PARVEOL

די ריינסטע

גוואר אנטייטע

פֶּלֶאגִּיִּים

פומער

פארטרעט פאלשמענדיג
דאס נאטירליכע פומער.

נוימה'ג אין יעדער יודישער
קעך צום קאכען. פֿרעגלען
און באקען.

און דער פֿאַבריק פֿון יאָנ. זינגער אין ביערסק (עסמרייכישע שלעזיען).

דער גענ. פערטרעטער פֿיר גאליציען און בוקאווינא :

Simon Loria, Kraków, Sebastyna 20.

לאטהרינגער, דער „ארבייטער מסר“. ווען א מייסטער זעהט, אז אַרבייטער וויל ווערען א שטיקלעל מייסטער, לויפט ער גלייך צום הערר לאטהרינגער, נישט איהם 20 העלער און דער הערר לאטהרינגער מאכט וואָרט אַנאַנציע צום בעצירקסהויפטמאנשאַפֿט, אז דער אַרבייטער האָט נישט קיין קאָנסענס און קיין לעהרענשיין און מען בעשטראָפֿט געוויס דעם אַרבייטער אַרבייטער אַרבייטער 48 שטונדען אַרעסט. דעם הערר לאטהרינגער, דעם פרעזידענט פֿון ציוניסטישען פֿעראיין ווערט דאָן לייכטער אויפֿן האַרצען, ווייל ער האט שוין איינגעזעט אַ יודישען אַרבייטער.

אַזא „פֿיהרער“ האָבען די באַלאַבאָוער ציוניסטען. איצט קענט איהר, גענאָסען, זיך פֿאַרשטעלען, ווער די געפֿיהרעטע זענען. נישט דערלעבען וועלען די באַלאַבאָוער שטוינישטען, מיר אַרבייטער, זאלען ווען עס איז שמוסען אויף אַ ציוניסט צום פֿארלאַט מענט. איידער אַזעלכע יודען איז בעסער — אַ מגפה.

אנאָרבייטער.

די אַרבייטער-וועלט:

פֿארטיי אנגעלעגענהייטען.

די פֿארטיי עקזעקוטיוו האט זיך אויף אַ וואַסונג פֿון 29 יאנואר בע- שעפֿטיגט מיט דעם אַרטיקל ווענען די פֿאנראמען אין רוסלאנד, וועלכער איז געדרוקט געווען אין דער „יודישער אַרבייטער צייטונג“ נר. 33. דער אַרטיקל איז שאַרף קריטיקירט געוואָרען פֿון אייניגע גענאָסען אויף דער פֿראווינץ. די עקזעקוטיוו האט ערקלעהרט, אז אין דעם אַרטיקל איז נישט קיין זאך, וואס קאלידירט מיט די סאצ. דעמאקראטישע איבערצייגונגען. איין זאטץ אבער קען מען צילעכ זיין קורצקייט פֿאַלש פֿערשטעהען. די „יודישע אַרבייטער צייטונג“ דארף איהם דעריבער אין אַ בעזונדער אַרטיקל אויס- פֿיהרליך אַרומרעדען.

צי דער פֿארטיי-קאמוניקאט נישט דער „נאפֿשור“ צו פֿאַלגענדעס: „ביי דער געלעגנהייט מאכען מיר אויסמערקואם אויף דעם אַרטיקל פֿון נענ. פֿלעכאנאו, וועלכען מיר דרוקען מאַרען. און אין וועלכען דער בעריהמטער פֿיהרער פֿון די רוסישע סאצ. דעמאקראטען שרייבט ווענען די פֿאנראמען כמעט דאס זעלבע, וואָס עס האט געשריעבען די „יודישע אַרבייטער צייטונג“. דעם אַרטיקל וועלען מיר געבען אין איינעם פֿון די נעכסטע נומערן.

די פֿארטיי קאנפֿערענץ

פֿון קראקויער בעצירק האט שטאטגעפֿונדען זונטאג דעם 4-טען ד. מ. א גענייען בעריכט וועלען מיר געבען אין נעכסטען נומער.

פֿאליטישע פֿערפֿאלגונגען.

אכט יאָרעס-לויפֿער געט. האָט דאָס פֿשעמישלער געריכט פֿעראורטיילט דורך עפֿענטליכען געוואלד-טהאָט און נאָך פֿערשידענע אנדערע סאַר- גראַפֿען. געט. זעעליכע האָט בעקומען 5 טאָגאָש שווערען קערקער, געט. וואָך 2 מאָנאַט, און געט. מאַרגעל 6 וואָכען אַרעסט. די אנדערע האָבען בעקומען צו 10 און 7 טאָג. די אַנגעקלאַגטע האָט פֿערטהיידנט דער געט. דר. לעבערמאַן. וועלכער האָט געהאַט אויסצואווייזען די ווערט פֿון 25 וואָכען, וואָכען, 2 קאָמיסערע, 1 שפּיצעל פֿאַליצי און 7 פֿאַליציאָנמען. וועלכע זענען געווען ערות און אויף וועלכעס אויסגעגען דער ק. פֿ. פֿאַקראַטאָר האָט זיין אַנקלאַגע-קאָסט בערינדעט עס פֿערשטייט זיך אז פֿון אינער זאַלכע 35 צייגען קענען די אַנגעקלאַגטע געט. נישט אַרויס געריסען ווערען.

די פֿאנראמען אין רוסלאנד.

נאָך האָמעל איז געקומען: האַדאַרקאָוו. לויט דער רוסישער אַפֿיציעלער יריעה איז דאָרט דער פֿאַנגאַס אויסגעזעצט, ווייל די יודען האָבען כלומרשט מחלל געווען דעם פֿראוואַסלאַוונעס צלם, דעם צייכען, אַ אַראַניא, פֿון דער פֿראוואַסלאַוונער מענשענליכע. דער ספּעציעלער קאָדעספֿאנרעניץ פֿון „פֿריינד“ האט עס אבער אַכגעלייקענט. איצט טראכט שוין די אַפֿיציעלע רוסישע צייטונג אויס נייע ליענענס ווענען דער „יודישער רעוואַלוציאַן“.

ליידער, מיר קענען שוין איצט לערנען די רוסישע געאָגראַפֿיע פֿון דעם צעטעל פֿון די ערטער, וואו עס ווענען די לעמטע חרשים געווען פֿאַנגאַמען. ווען וועט זיין אַנענדע!

און אייך הר. שמאַראַק ווייס איך נישט וואס איהר מיינט ערנסטער, צי די יודישע בעלער — צי די יודישע קוריע, ווייל איין נאכט נישט איהר ווינען אויף די רוסישע הונגס און די אנדערע נאכט נישט איהר טאַנצען אויף בעלער. און דאָס טהוט דער 2 פרעזידענט פֿון דעם „ציון פֿעראיין“? און איהר שרייבט אויף פֿערזאמלונגען, אז דער יודישער אַרבייטער זאל זיך מיט אייך אַנשליסען? איהר וועט איהם מיט דעם טאַנצען די לאַנגע פֿערבעסערן? איהר וועט אויס דעם אַרבייטער מאַכען אַ פֿ... און איהר וועט ניין אַנשטאַט צום אַרבייטער אין פֿעריין טראכטען אויב ער האָט וואָס צו עססען. אויף בעלער? נו, קענט איהר פֿיהלען די לאַנגע פֿון דעם אַרבייטער? נאטירליך זענען אונזערע גענאָסען דעמאָנסטראַטיוו אַרויף געגאַנגען אויף דעם באל און האָבען פֿראַמעסטרט. — נאָך אַברערען פֿון אייניגע אונזערע גענאָסען האָט מען געווינען רעוואַלוציאָנערע ליעדער. צווישען די נעכט איז באלד געוואָ- רען איין גערויש מיט אַ נעקריען און זיי זענען זיך באלד צולאַפֿען.

י. ר.

דראַהאָביטש, דעם 5-טען ד. מ.

אַ פֿילישער און רוטהענישער וועיץ אין דראַהאָביטש.

זונטאָג דעם 28-טען ד. מ. איז דאָ אַבנעהאַלטען געוואָרען אַ פֿילישער וועיץ אין „סאַקאַל“. מען האָט אַריינגעלאָזען נור איינגעלאדענע. די איינלאָדונג מיט דער טאַנעס אַרדנונג: „די שטעלונג צו דער וואַהל-רעפֿאָרט“ האָבען אונ- טערנעשריעבען ביידע בירגערמייסטער. די פֿערזאמלונג איז געווען שטרענג גע- הייבט. ביים איינגאַנג אין הויף זענען געשטאַנען 6 וואַנדאַרען און ווייל די אַרבייטער האָבען געוואָלט די „פֿאַרבעטענע געסט“ מקבל פֿנים זיין, האָבען די וואַנדאַרען אַכגעשפּערט די גאַס. נאטירליך איז דער וועיץ אַרויסגעטראָפֿען גענען דעם אַלגעמיינעם און גלייכען וואַהל-רעכט.

דעם 31-טען איז דאָ געווען אַ רוטהענישער וועיץ אין טהעאטער זאַל פֿון לויטער פֿויעריס. דער צוטרט איז געווען פֿריי פֿאַר יעדען. רעפֿערירט האָט דר. אַלעשניצקי און אייניגע רוטהענישער נייטליכע. פֿון אונזערע גענאָסען האָט גענומען דאָס וואָרט געט. וועיזענבערג. מען האָט בעשלאָסען אַ רעוואַלוציאָן פֿיר דאָס אַלגעמיינע און גלייכע וואַהל-רעכט. נאכהער איז געווען אַ דעמאָנסט- ראַציאָן. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס 20 וואַנדאַרען האָבען פֿאַרשטעלט דעם וועג, זענען די פֿויעריס געגאַנגען צום בעקאָנטען בעצירקסהויפטמאַן באַברונסקי און צו דער „ראַדאָ פֿאַוואַטאָוואַ“ און דאָרט פֿראַמעסטרט גענען דעם וואַהל-שווינדעל. דאָן איז וועדער געקומען צו אַ צוואַנגעשטויס מיט די וואַנדאַרען. אַ דאַנק די פֿיהרער פֿון דעם רוטהענישען פֿעראיין איז נישט גע- קומען צו קיין בלוט פֿערגיסען. אין רינגלאַטין איז זיך די דעמאָנסטראַציאָן אויספֿאַנגערע געגאַנגען. דעם אונטערשיעד צווישען די 2 פֿערזאמלונגען וועט דער לעזער אַליין אַרטהיילען.

אַ צו שויער.

בראניא.

די וואכערער ביווערן זיך!

אונזער ברודער אַראָנאָ דער „גלאָס ראַבאַטניציע“ האָט אויסגעוויזען דעם שוויג- זעל פֿון אונזערע ציוניסטען, וועלכע, זיי זענען בעגאַנגען דורך די נאַציאָנאַלע קוריע. ער האָט אויך זעהר ראַציאָנעל כּעהויפטעט, אז ווייט חורבן ירושלים האָבען די יודען נישט געפֿעלט אזוי פֿעיל אונטערשריפטען אויף שטר חובות ווי פֿעיל די ציוניסטען האָבען געפֿעלט אין איין מאָנאַט אונטערשריפטען אויף ווערע פּעטיציעס: נאטירליך איז דאָס אונזערע וואַכערער נישט אַנגענעהם, האָבען זיי געפֿינען זעהר גוטע פֿערטיידי- גער אין דעם „יודיש“ קלעריקאַל דעמאָראַליזירטען בלעטעל (מיט וועלכען עס שעמען זיך אפֿילו די ציוניסטען, ווייל זיי אונטערשטיצען עס גאָר שטילעהייט). דאָס בלעטל האָט זיך אָן די וואַכערערס קשוורעס און גיסט אויס זיין גאַנצען קאָנאָלישען גיפֿט: אויף אונזער פֿארטיי, מיר אַבער גיבען אַ בעדווערליכען בליק דאָרויף און עס דערמאָנט זיך אונז דאָס שפּריכוואָרט: „אויף דעם גג ברענט דאָס היטעל“. — הערר אויסטאָר, אַהרשיינליך פֿיהלט איהר אייך אויך אין דעם עפֿים שולריג?

דער קראקויער „יוד“ האָט ביי דער געלעגנהייטען געוואָלט ווייזען זיין בקיאות: זיך דער יודישער געשיכטע, ער טעהט, אז נאָכ'ן חורבן ירושלים זענען נאָך קיין שטר חובות נישט געווען, וואו האָט דער „יוד“ הינגעטאָן די שטיק יודישע „קולטור“, אַ האַלבען תּלמוד, וועלכער בעשעפֿטיגט זיך מיט דעם ענין און רעדט ווירקליך זעהר פֿעיל פֿון געפֿאַלשע חתימות? מיר זענען דאָך צווישען אונז...

אַ פרעזידענט פֿון אַ ציוניסטישען פֿעראיין אַ מסור.

פֿון באַלוב שרייבט מען אונז: ביי אונז אין באַלאַבאָוו איז דער הויפט שריי- גר פֿון דער נאַציאָנאַלער קוריע דער פרעזידענט פֿון דעם פֿעראיין „ציון“, הערר